

PROJEKTPLAN
Museipedagogisk utveckling
24 oktober 2002 – 29 februari 2004

Beslutad av överintendenten den 24 oktober 2002

Innehåll:

Sammanfattning.....	3
Bakgrund	3
Beställare och prioritering.....	4
Projektets mål och arbetssätt	4
Effektmål	4
Produktionsmål	4
Förhållande till tidigare verksamhet	7
Avgränsningar	7
Tidsplan och beslutspunkter	7
Projektbudget	7
Organisation, bemanning m m ...	8
Avrapportering.....	8
Samband med annan verksamhet vid SHM	8
Externt samarbete	9
Projektextern information och förankring	9
Risker	9
Kvalitetssäkring	9

Sammanfattning

Ett projekt – ”Museipedagogisk utveckling” - inrättas inom Statens historiska museum (SHM) fr.o.m. den 24 oktober 2002 t.o.m. den 29 februari 2004.

Projektet skall utveckla lärande inom museet för olika grupper med särskild inriktning mot skolans behov. Genom utveckling av metoder och innehåll, genom fortbildning och nya arbetssätt skall en grund läggas för att museet med början under 2004 skall kunna erbjuda besökare av olika slag lärande i olika former och med ett förnyat innehåll. Utställningsprogram och pedagogiskt program anger innehåll och perspektiv för verksamheten.

Bakgrund

Under hösten 2001 beslutade regering och riksdag att tillskjuta särskilda medel för att utveckla museipedagogiken vid svenska museer. Statens historiska museer (SHMM) och Stiftelsen Nordiska museet tilldelades 2,5 miljoner kronor per år under en treårsperiod (2001 t.o.m. 2003) för att stärka och utveckla den museipedagogiska verksamheten. Med motsvarande syften gavs länsmuseumerna möjlighet att söka finansiering ur ett anslag på 10 miljoner kronor per år som fördelas av Statens kulturråd.

Regeringen har bl.a. angivit följande villkor avseende SHMM:s del av satsningen:

- Den skall stärka och utveckla myndighetens egen museipedagogiska verksamhet
- SHM skall som ansvarsmuseum inom sitt område samverka med och stödja regionala och lokala museer inom museipedagogikens område
- SHM skall i samarbete med berörda aktörer bidra till att främja forsknings- och utvecklingsinsatser inom museipedagogikens område.

Inom SHM planerades och påbörjades arbetet i huvudsak under år 2001. I september 2001 anställdes en museielektor för att driva utvecklingsarbetet. Hittills har arbetssättet varit *undersökande* och *processinriktat* i syfte att lära känna befintlig verksamhet och fortlöpande genomföra förändringar (t.ex. personalintervjuer, aktivt deltagande i det löpande arbetet, utredningar/statistiksammanställning, förändring av bokning, ny visning, insatser i samband med Fri entré, nyrekrytering och nya arbetsformer). Arbetet har även syftat till att vara *inspirerande* i syfte att hos personalen väcka nya idéer samt ta del av intressanta publika projekt på andra museer (studieresa till London med seminarier och studiebesök på nyorienterande museer, utbyte med Kulturen i Lund, information om museipedagogiska nätverk, information om seminarier, seminarium med Teater Pero). Arbetet har även varit *vidgande/fördjupande* i fråga om kunskapssyn och metoder i syfte att väcka intresse för andra arbetssätt och annat innehåll (information om projektet och dess förutsättningar, kompetensutveckling, heldag kring kunskapssyn m.m., pedagogiskt program, introduktion av pedagogiska diskussioner inom Enheten för utveckling och produktion [SHMup], fördjupat samarbete med skolor, litteraturstudier, osv.).

En central uppgift har också varit att förankra den publika uppgiften inom museet som helhet, bidra till kompetensutvecklingsinsatser m.m. Av särskild betydelse har varit att vidga perspektivet på begreppet ”pedagogisk utveckling” - det handlar inte i första hand om metodikutveckling i samband med skolbesöken – utan om en ny syn på museets publika uppgift och på museets samhällsroll som kulturinstitution.

Genom konsultativa insatser har de pedagogiska uppgifterna inom Kungl. myntkabinettet (KMK) diskuterats vid ett antal tillfällen, utgående från KMK:s specifika behov.

Under det gångna året har kontaktarbete i förhållande till externa samarbetspartners av olika slag varit prioriterat för att ge förutsättningar för att genomföra ett antal strategiska utvecklingsprojekt inom ramen för regeringens tre huvudmål. Ett kontaktnät omfattande bl.a. Statens kulturråd, Stiftelsen Nordiska museet, universitet och högskolor, RAÄ, Utbildningsradion, Föreningen Sveriges Landsantikvarier samt ett antal museer inom landet och i England har byggts upp.

Under Museiveckan 2002 arrangerade SHMM ett nationellt seminarium i samarbete med Statens kulturråd kring lärande och ledarskap – ”Managing Learning in Museums”. Seminariet fokuserade på lärande som en central uppgift för museer och de särskilda krav som det ställer i fråga om ledarskap.

Under satsningens sista 15 månader är tydlighet i fråga om utvecklingsmål, ett ökat tempo, effektivare organisation och arbetssätt nödvändiga. Det är då grunden skall läggas för ett förnyat arbete efter januari 2004 då regeringens extra anslag har upphört. Pedagogiskt program och projektplan lägger tillsammans grunden för detta.

Beställare och prioritering

Projektet Museipedagogisk utveckling är ett utvecklingsprojekt som beställts av Statens historiska museer. Beställare inom SHM är överintendenten.

Projektet skall hålla utsatta tider och målen för projektet skall uppfyllas.

Resurser har anvisats för år 2002 i samband med Verksamhetsplan och budget för SHMM. För år 2003 skall resurser avsättas i samband med verksamhetsplaneringen under hösten 2002.

Projektets mål och arbetssätt

Projektet skall bedrivas så att regeringens villkor för satsningen (se Bakgrund s 3) uppfylls. För att säkerställa att så sker har följande mål för projektet formulerats, bl.a. med utgångspunkt i SHMM:s verksamhetsplan för år 2002. Projektet skall särskilt beakta att projektresultaten skall kunna tas till vara även efter det att den särskilda satsningen avslutats.

För samtliga verksamma är det angeläget med ett utåtriktat arbetssätt, nära projektsamverkan med olika parter och arbete med extern finansiering för att långsiktigt kunna bibehålla en vital verksamhet. Ett kompetent och professionellt uppträdande gentemot SHM:s besökare samt projektets externa samarbetspartners är av största vikt.

SHM har mycket omfattande arkeologisk kompetens – inom utvecklingsprojektet behöver pedagogisk kompetens, idériedom och initiativkraft prioriteras högt för att bli framgångsrikt. Även kompetenser inom andra ämnesområden relevanta för museets långsiktiga utveckling är viktiga (se Risker: Kompetens s 9).

Effektmål

Projektet Museipedagogisk utveckling skall:

- skapa stabila och ändamålsenliga former för den lärande verksamheten på SHM
- utveckla och förnya kontakterna med skolan, genom att anpassa sig till fronten för den pedagogiska utvecklingen och för arbetet med värdegrundsfrågor
- utveckla museilärares roll från ”guide i utställningarna” till att också bli en organisatör av andras lärande med museet som utgångspunkt.
- ge den lärande verksamheten på SHM en tydlig och långsiktig forskningsanknytning

Produktionsmål hösten 2002:

Gamla material och nya berättelser

Utveckla nya perspektiv, nya frågor och arbetsformer utifrån främst de arkeologiska materialen från sten- brons- och järnålder. Perspektiven utgår från skolans behov och arbetet med centrala existentiella frågor, internationellt och historiskt perspektiv prioriteras liksom ett ämnesövergripande arbetssätt.

Arbetet planeras på ett sådant sätt att flera av målen i regeringsuppdraget uppfylls. Externt samarbete liksom samverkan inom SHMM är där av särskild vikt.

Arbetet består av tre delar:

1 Fortbildning för museilärare under 2003.

Länsmuseer och KMK inbjuds till en utbildning omfattande ett 2-dagarsseminarium, med två uppföljande tvådagarskurser under 2003. Utbildningens planeras tillsammans med länsmuseerna på ett sådant sätt att också deras behov tillgodoses.

Utbildningen planeras i samarbete med Tema Q, Linköpings universitet, Raä/Södertörns högskola, Lärarutbildningen, Linköpings universitet och Statens kulturråd.

2 Samarbete med Utbildningsradion.

En större programproduktion planeras av UR, där SHM och länsmuseer lanseras som läromedel. Samarbetet med UR regleras i särskilt avtal.

Presentationen av länsmuseerna som en pedagogisk resurs för skolan är här av särskild vikt, SHM tar på sig en samordnande roll. I samarbetet med UR tas tillämpningar fram, där skolan via hemsidor kan finna intressanta användningsmöjligheter för den digitala bild databasen på SHM.

3 Forskning kring kunskapssyn och historiesyn

I anslutning till lärarfortbildningen dokumenteras den nuvarande visningen på SHM ”SBJ” under oktober 2002 för vetenskaplig bearbetning av Tema Q, Linköpings universitet under 2003.

Motsvarande visning på länsmuseet i Härnösand dokumenteras och bearbetas.

Ersättning för Forntiden i Alkovrummet och Blå Hallen

Planering av en tillfällig Forntid i samarbete med SHMs, driften m fl under hösten 2002. Skall kunna tas i bruk under februari 2003. Extern projektledare rekryteras inom ramen för budgeten för 2002.

Under hösten 2002 planeras också en utveckling av utställningen till Historisk verkstad, att tas i bruk under hösten 2003. (se särskilt PM kring funktion och innehåll)

Förbereda publikmötet inför ett Fri entré 2004

Med utgångspunkt i publikundersökningar från 2002 och vunna erfarenheter ta fram en plan under våren 2003 för olika former av publika aktiviteter, särskilt med avseende på behov hos nya publikgrupper, skolans behov, det demokratiska perspektivet och museets roll som Tidens hus.

Kompetensutbyte med länsmuseer

Utbyte med Kulturen i Lund och länsmuseet i Blekinge under hösten 2002, deltagande i idéarbetet kring Historisk verkstad i Blå hallen.

Länsmuseet i Östersund och ytterligare ett länsmuseum bjuds in för att delta i den pedagogiska försöksverksamheten i Historisk verkstad under 2003.

Utbytet finansieras av medel från Vitterhetsakademien.

Utveckla fortbildningar för lärare

Som en förstärkt del i ansvarsmuseirollen erbjuda museilärare och lärare i grundskolan fortbildningar inom museets specialområden.

Textil i oktober 2002 och våren 2003, Forntid och framtid i november 2002.

SBJ under november 2002

Skolan erbjuds en specialversion av SBJ , teaterföreställningen Solskeppet, kompletterad med sten- och järnålder under november 2002 med anledning av stängningen av Forntiden.

Publikarbete, tillfälliga utställningar

Ansvara för pedagogisk verksamhet kring Gyllene arv och Inseparable Angels

Informationsarbetet

I samband med VP-planeringen inför 2003 initiera ett stärkt informationsarbete till skolorna inom SHMmk. Informationsplan tas fram av SHMmk i samråd med projektet, där utvärdering av arbetet under hösten 2002 utgör en grund.

Produktionsmål under 2003:

Fri entré

Genomföra publikarbete i anslutning till Fri entré enligt plan, särskilt med tanke på behoven hos invandrargrupper (samarbete med SFI).

Gamla material och nya berättelser

Genomföra fortbildning för museilärare enligt plan, samarbete med UR enligt avtal och med Tema Q enligt plan.

Lärofortbildningar

Summera höstens erfarenheter och erbjuda nya fortbildningar, främst textil under 2003 och härvid om möjligt samverka med Nordiska museet.

Planering av nya Forntid

Delta i planeringen av den nya Forntiden för att utveckla det kognitiva perspektivet med tanke på olika målgrupper.

Museipedagogiskt utbyte med Baltikum

Genomföra planerat museipedagogiskt seminarium i Baltikum om förutsättningar finns hos de baltiska museerna.

Utveckla Historisk ryggsäck

I anslutning till förstärkt publikverksamhet med anledning av Birgitta-året utveckla texthäftet för barn i Historisk ryggsäck.

Projektet skall ansvara för att produktionsmålen genomförs enligt plan. Under hösten 2002 planeras de verksamheter som skall genomföras under 2003, personal och andra resurser reserveras i VP-processen.

Därutöver skall projektet i första hand:

- Ta initiativ till forskningsinsatser kring historiedidaktik i museimiljö tillsammans med Stiftelsen Nordiska museet och Statens Kulturråd
- Stärka möjligheterna för lärare att använda museet på egen hand, främst med hjälp av IT.
- Stärka det publika arbetet med Vikingar, erbjuda lärare möjlighet att arbeta på egen hand och se över möjligheterna till utveckling av Barnens skattkammare.
- Etablera bruket av utvärderingar, självreflektion och mentorskap som arbetsredskap bland museilärarna

I andra hand:

- Fullfölja verksamheten med barnkalas med historisk kvalitet. Utvärdera och planera för eventuell etablering
- Gamla myntet: undersöka förutsättningarna för en konferensavdelning för uthyrning, utbildningslokal för lärare, gymnasielever med projektarbete m fl.

Förhållande till tidigare verksamhet

Under projekttiden skall visningar, familjeverksamhet o likn bibehållas i den mån de inte strider mot inriktningen i museets pedagogiska program.

Avgränsningar

Projektet skall inte svara för SHM:s arbete med att utveckla lärandet på museet som i första hand är IT- och webbaserad. För denna del har Enheten för medier och kommunikation (SHMmk) det primära ansvaret. SHMmk och projektet samverkar i aktiviteter riktade mot skolan på ett sådant sätt att museets nya pedagogiska grundsyn tillämpas också i det IT-baserade materialet och att samverkansfördelar av olika slag uppnås.

Projektmedarbetarna skall delta i SHMup:s enhetsmöten samt vid andra enhetsövergripande möten som beordras av chefen för SHMup.

Tidsplan och beslutspunkter

Datum	Händelse
2002-10-24	Projektstart
2003-01-15	Underlag för redovisning till regeringen lämnas till Ledningen
2004-01-15	Underlag för redovisning till regeringen lämnas till Ledningen
2004-02-28	Projektavslut. Avlämning av slutrapport.

Tabell 1. Tidsplan.

Projektbudget

Under år 2002 (21 oktober t.o.m. 31 december) disponerar projektet de medel inom SHMM som återstår på nedanstående konton (siffran anger utfall per den 30 september -02).

Kostnadsbärare	Beteckning	Kronor enl. budget	Kronor (30 sept 2002)	
1393005	Lärandets rum	100 000	21 403,53	21%
1393006	Pedagogisk utveckling	1 100 000	830 631,35	76%
1393013	Angels	100 000		0%
1394004	Basvisningar	300 000	218 817,27	73%
1394005	Barnverksamhet	50 000	44 424,49	89%
		S:a 1 650 000		

Tabell 1. Kostnadsbärare som disponeras av projektet under år 2002.

Lönekostnader för projektledaren och extra anställd personal samt timanställda och ev. nyanställningar skall belasta projektet. Övriga lönekostnader skall belasta SHMup.

Under 2002 belastar lönekostnader för Yvonne Carlsson SHMup:s budget

Organisation, bemanning m.m.

Organisation

Projektet bedrivs direkt under överintendenten samt i nära samråd med chefen för SHMup. I ekonomiska och personaladministrativa frågor skall projektledaren samråda med Kansliet.

Projektledaren är ansvarig för att projektet bedrivs i enlighet med beslutad plan. Projektledaren disponerar projektbudget och har en arbetsledande ställning för den personal som ingår i projektet.

Som projektets styrgrupp fungerar SHMM:s Ledningsgrupp. Projektledaren skall således regelbundet informera Ledningsgruppen om projektets fortskridande.

Projektledaren skall även disponera särskild tid för föredragning för överintendenten (varannan vecka).

Det är av särskild betydelse att nära samverkan sker mellan projektledaren och chefen för SHMup.

Bemanning

Projektledare:

Kajsa Althén (100% t.o.m. 2004-02-29)

För genomförande av produktionsmålen och visst bibehållande av tidigare verksamhet under en övergångsfas krävs personal motsvarande 4 museilärare(100%) samt en resurs motsvarande budgeterade medel för timlärare under 2002 (300 000 kr).

Lokalisering och utrustning

Projektet disponerar arbetsplaster och befintlig utrustning inom SHMup. Inköp av utrustning samt kostnader för resor, mobiltelefoner m.m. skall belasta projektet. I de fall inköp av IT-utrustning planeras skall samråd ske med SHMk samt med IT-styrgruppen inom SHMM.

Avrapportering

I samband med årsredovisningen för år 2002 och 2003 skall SHMM lämna en särskild rapport till regeringen om hur de avsatta medlen använts. Projektledaren skall ta fram ett utkast till denna rapport senast den 15 januari 2003 resp. 2004.

I samband med att projektets ”produktionsfas” avslutas den 31 december 2003 skall projektledaren ta fram en slutrapport över projektet. Rapporten, som bl.a. bör innehålla en utvärdering av projektet, skall utformas i samråd med Ledningen och lämnas i slutligt skick senast den 29 februari 2004.

Samband med annan verksamhet vid SHMM

Den befintliga museipedagogiska verksamheten vid SHM omfattar delar:

- Visningar för grupper av permanenta och tillfälliga utställningar
- Fornverkstan
- Pedagogiskt utvecklingsarbete

Dessa är integrerade verksamheter, i samband med kommande organisationsförändring är ett fungerande samspel med framför allt bokningen viktigt att beakta.

För att uppnå långsiktiga utvecklingseffekter inom SHM är ett nära samarbete och integrering med andra enheter av stor vikt. Entrén spelar här en särskild roll. Det första publikmötet, presentationen av de olika möjligheter som museet erbjuder m m är viktiga för projektets framgång.

SHMmk har också en viktig roll som samordnare och utvecklare av informationsarbetet och SHMd/SHMs som bl a kunskapskällor för projektets medarbetare.

Externt samarbete

Under projekttiden har samarbete etablerats med ett flertal organisationer av olika slag. Statens Kulturråd liksom Nordiska museet är samarbetspartners, liksom universitet och högskolor, läromedelsproducenter och läns museer.

Det är av stor vikt för utvecklingen av lärande inom SHM att dessa kontakter utvecklas och vidgas långsiktigt.

Projektextern information och förankring

Projektledaren skall vara SHM:s representant i Samrådsgruppen för museipedagogiskt forum inom Statens kulturråd och därvid svara för löpande redovisning och förankring av utvecklingsprojektet.

Särskild information om projektet skall finnas tillgänglig på SHM:s hemsida på Internet senast den 25 oktober 2002 och regelbundet uppdateras.

I samband med årsredovisningen för 2003 skall resultatet och effekterna av den 3-åriga satsningen bedömas i sin helhet.

Risker

Kompetens

Kompetensen inom museets samlingsområden är mycket god, främst inom arkeologi hos museilärarna. De nya uppgifterna kräver ämneskunskap och erfarenhet av arbete med samhällsfrågor, med idéhistoria och filosofi (värdegrund). Museet är mycket svagt rustat vad gäller gedigen lärarefarenhet, men också erfarenhet av lärarutbildningar. Det senare kommer att bli en viktig uppgift under den kommande perioden. Egen fortbildning, kurser för lärare främst inom grundskolan och nationella utbildningar för museilärare kräver tillgång till kompetens också i fråga om lärarutbildning. Erfarna lärare, som självständigt kan arbeta med utvecklingsuppgifter är nödvändigt för att uppnå projektets mål.

Lokalsituationen

SHM:s lokalsituation är för närvarande mycket komplicerad med bl.a. stora planerade och pågående ombyggnader. Detta innebär svårigheter med att finna sådana ändamålsenliga lokaler som kan vara önskvärda för att utveckla den museipedagogiska verksamheten.

Intern samordning

Genom inrättandet av utvecklingsprojektet sker en sorts delning av SHMup i två delar: en "utställningsdel" och en "museipedagogisk" del. Detta förhållande ställer stora krav på ett tätt, regelbundet och fungerande samarbete över gränserna för att projektets mål skall kunna uppnås.

På motsvarande sätt är förhållandet mellan projektet och SHMmk, där SHMmk har det övergripande ansvaret för att utveckla den museipedagogiska verksamheten vad avser IT som verktyg, men där samordning kring grundläggande pedagogiska målsättningar är viktig liksom att utveckla fungerande rutiner för information till skolorna.

Kvalitetssäkring

Inom projektet finns ingen särskild kvalitetsansvarig eller kvalitetsplan. Detta innebär dock inte att kvalitetsfrågorna är av underordnad betydelse. Tvärtom är det av yttersta vikt att den verksamhet som planeras och genomförs inom projektet är ledande ur kvalitetssynpunkt i ett svenskt perspektiv.

Projektledaren bör löpande beakta de möjligheter som finns att följa och mäta kvaliteten på olika prestationer, t.ex. genom enkäter, intervjuer, jämförelser med andra, samt utlåtanden och omdömen från oberoende sakkunniga.

Projektets beställare och styrgrupp bör regelbundet informeras om och ta ställning till olika kvalitetsaspekter på projektet.